

یادداشت

نوروز تماشایی همراه با جشنی که باید دید!

مهدیه رضایی
گروه رسانه

باز هم بهاری دیگر قرار است از راه برسد و مثل هر سال عجبه جادو هم سربال‌های متفاوتی را برای پخش آماده کرده است. اما امسال بهار ویژگی‌های متفاوتی نسبت به سال‌های قبل دارد. زیرا عطر بهار امسال با عطر شب‌های ماه رمضان یکی شده و همین موضوع بهار ۱۴۰۲ را متفاوت کرده است و البته این موضوع هم مورد توجه مدیران سازمان صداوسیما قرار گرفت و تصمیم گرفتند برای این ایام گزینه‌های متفاوتی برای جدول پخش سربال داشته باشند. به همین دلیل سربال تاریخی جشن سربرون برای پخش در نظر گرفته شده است.

این سربال تاریخی ساخته مجتبی راعی است که در کارنامه‌اش ساخت آثار متفاوتی دیده می‌شود. او در دهه ۸۰ فیلم مجموعه صنوبر را کارگردانی کرد که پخش این اثر از تلویزیون با اقبال مردمی روبه‌رو شده بود. او کارگردانی است که تجربه ساخت آثار در حوزه‌های متفاوت را دارد و این بار هم سراغ قصه‌هایی از دیار گذشته رفته و سربال جشن سربرون را ساخته است.

«جشن سربرون» نامی پرآواذ و کسبیکال و سوال برانگیز است که رسم خاصی را یادآوری می‌کند. سربال جشن سربرون که بعد از گذراندن مراحل پیش تولید و انتخاب عوامل، مهر ۹۸ کلید خورد و اکنون پس از طی کردن مراحل تولید این روزها خبرهایی درباره پخش آن در ایام نوروز تلویزیون به گوش می‌رسد.

این سربال الف فاخر که در محل‌های مختلف نظیر شهرک غزالی، حوالی شهریار و... در فصول متفاوت با انواع شرایط آب و هوایی تصویربرداری شده به تهیه‌کنندگی حسن نجاریان دربارنی، نویسندگی منصور براهیمی، عبدالرسول گلبن محصول سینمافیلم است.

باتوجه به حضور چهره‌های متعدد و کارنامه قابل قبول راعی و نجاریان تا امروز، به نظر می‌رسد مخاطبان در ایام نوروز همراه این اثر خواهند شد، زیرا قصه را که بخش‌هایی از آن محصول تخیل نویسندگان و بخش‌هایی هم برگرفته از وقایع تاریخی است، دنبال خواهند کرد. هر چند برای تماشای نتیجه غایی باید منتظر ماند و دید با روی آنتن رفتن سربال چقدر در انتظارات مخاطبان و منتقدان برآورده خواهد شد اما پیش‌بینی اهالی رسانه نشان می‌دهد سربال مورد توجه قرار می‌گیرد. البته اگر نگاهی به کارنامه صداوسیما داشته باشیم، متوجه خواهیم شد به غیر از سربال شب دهم در طول این سال‌ها در ایام نوروز سربال تاریخی پخش نشده و باید این موضوع را به فال نیک گرفت، چرا که سربال‌های تاریخی ویژگی‌های خود را دارد و مردم هم چنین آثاری را دوست دارند و علاقه دارند از تاریخ بیشتر بدانند. بنابراین پخش مجموعه‌های تاریخی نه‌تنه مخاطبان را سرگرم می‌کند، بلکه به اطلاعات آنها هم می‌افزاید. حتی اگر قصه‌های خیالی در مقطعی از تاریخ روایت شود، باز هم تماشای چنین آثاری جذابیت خودش را برای مخاطبان دارد. بنابراین نوروز و رمضان امسال برای مخاطبان شبکه سه متفاوت خواهد بود، زیرا قرار است آنها به دل تاریخ سفر کنند و با یک مجموعه تماشایی روبه‌رو شوند. ضمن این‌که در این سربال قصه خان‌ها و رعیت‌ها قرار است به گونه‌ای دیگر روایت شود که مسلما تماشای آن برای مخاطبان خالی از لطف نیست.

محمد حسین اسلام‌پناه، مشهور به ملامحمد حسین صحاف‌کرومانی آخرین نسل باقیمانده از صحافان سنتی ایران از تولید و پخش مستند «واما نامبرده» تولید جدید شبکه مستند قدردانی کرد. اسلام‌پناه در پیامی از تولید و پخش و اما نامبرده به تهیه‌کنندگی و کارگردانی سید جواد میرهاشمی قدردانی کرد. محمد حسین اسلام‌پناه، گنجینه زنده بشری در رشته صحافی، فارغ‌التحصیل دانشگاه فنی تهران و تحصیلکرده انگلستان

قدردانی گنجینه زنده بشری از تولید و پخش مستند «واما نامبرده»

سپیده اشرفی
زینب علیپور طهورانی
گروه رسانه

آتهایی که گذرشان به سیاه‌چادرهای عشایر افتاده باشد، با رسمی به نام «سربرون» آشنا هستند. وقتی فرشی که حاصل زحمات زنان

عشایری است آماده می‌شود، مراسمی با همین نام برگزار می‌شود تا سر قالی آزاد شود. رسمی که یکی از میراث عشایر بوده و حالا قرار است سربالی در قالب زندگی همین عشایر هندوستان روایت شود. مدت‌هاست «جشن سربرون» در فهرست مجموعه‌های «الف» تلویزیون شنیده می‌شود و به تازگی خبرپیش آن در نوروز ۱۴۰۲ منتشر شده است. داستانی دردل تاریخ که در قالب یک عاشقانه روایت می‌شود. سربرون محصول کارگردانی مجتبی راعی و تهیه‌کنندگی حسن نجاریان است. راعی برای رسیدن به قصه اصلی، سال‌ها در شیراز بوده تا به یک خط اصلی برای این سربال برسد. به بهانه بررسی جزئیات سربال جشن سربرون، با برخی عوامل این مجموعه از جمله حسن نجاریان، تهیه‌کننده و عبدالرسول گلبن از نویسندگان این سربال گفت‌وگو کردیم.

به گزارش جام جم، «جشن سربرون» برگرفته از یک جشن دیرینه ایرانیان است. به این صورت که در میان عشایر زمانی که بافت یک قالی نفیس به پایان می‌رسد و می‌خواهند آن را از دار جدا کنند، روز بسیار مبارکی است که آن را جشن می‌گیرند. بنابراین وقتی سر قالی را که به دار آویزان شده می‌برند و قالی آزاد می‌شود، جشنی با عنوان جشن سربرون برگزار می‌شود و در واقع دلیل نامگذاری این سربال می‌تواند کنایه‌ای از قهرمانان داستان در این مجموعه تلویزیونی جذاب تاریخی باشد. همین عنوان می‌تواند مخاطب را کنجکاو کند تا به تماشای این سربال بنشیند و با بخشی از فرهنگ ایران زمین هم آشنا شود. حسن نجاریان، تهیه‌کننده سربال «جشن سربرون» است که پیش از این تجربه همکاری با سربال‌های تاریخی را در جایگاه‌های مختلف داشته است. نجاریان همچنین تجربه بازیگری در آثار نمایشی هم داشته است. به بهانه بررسی این سربال با او گفت‌وگو کردیم.

کم‌فروشی نکرده‌ایم

حسن نجاریان، تهیه‌کننده سربال جشن سربرون در پاسخ به این سؤال که در روایت این داستان تا چه حد از وقایعات و مستندات تاریخی بهره گرفته شده و آیا پخش زیادی از کار حاصل تخیل نویسنده‌هاست یا نه، می‌گوید: قطعاً همه مستندات تاریخی و تمام وقایعی که در تاریخ رخ داده، در این سربال به صورت واو به واو تاریخ استفاده نشده است. البته این سربال مخالف جریانات تاریخی هم نیست. «جشن سربرون» داستانی است که مخاطب را با یک تجربه تاریخی روبه‌رو می‌کند. به این معنی که وقتی مخاطب داستان را تا آخر تماشا می‌کند، برهه‌ای از تاریخ ایران را تماشا کرده است. به گزارش جام جم، «جشن سربرون» جزو کارهای پربازنگر و پرلوکیشن است که چندسالی است تولید آن طول کشیده، باتوجه به مسائل ومشکلاتی که در تولید چنین آثار تاریخی وجود دارد و همچنین فضاسازی کارهای تاریخی در دنیای امروز کار بسیار سختی است، به نظر می‌رسد که تیم با مشکلات بسیاری روبه‌رو بوده است. نجاریان در این خصوص عنوان می‌کند: ساخت آثار تاریخی همیشه پر از مشکلات بوده و این مشکلات هم به هر حال طبیعی است. چون سربال‌های تاریخی در طول چند سال ساخته می‌شود و اتفاقات بسیاری راپشت سرمی‌گذارد؛ هم مشکلات اجرایی و هم مشکلات مالی. همچنین زمان زیاد، حضور بازیگرانی که ممکن است در کارهای دیگر هم بازی کنند و درگیر کارهای دیگر هم باشند هم جزو مسائل این کارهاست. از طرفی طول کشیدن کار می‌تواند باعث خستگی گروه شود و از این رو باعث عوض شدن عوامل یا بازیگران شود. اما ما خوشبختانه توانستیم محیطی را آماده کنیم تا این جمع صمیمی تا آخر کار حفظ شود و سرگروه‌ها و عوامل اصلی تغییر نکنند و تا پایان همراه ما باشند. به هر حال اتفاقات مالی هم طبیعی است که در چنین کارهایی رخ بدهد. ما چندین بار با گرانی‌های مختلف روبه‌رو شدیم که باعث شد با برآورد هزینه‌های اولیه همخوانی نداشته باشد و ما را درگیر مسائلی کند که با هماهنگی تلویزیون این مشکلات را از سر برداشتیم و خوشبختانه کار را به سلامت به اتمام رساندیم.

لوکیشن‌های متنوع

نجاریان درباره لوکیشن‌های این سربال هم عنوان می‌کند: با توجه به بودجه‌ای که داشتیم، در ابتدا قرار بود در اطراف تهران کار کنیم و به همین دلیل نتوانستیم به شهرهای دیگر برویم. اما با توجه به تسلطی که اصغر نژاد ایمانی، طراح صحنه روی لوکیشن‌های مختلف داشت و با همراهی و همکاری آقای راعی توانستیم این سربال را در اطراف تهران اما در لوکیشن‌های مختلف و با ساخت وسازهایی که لازم بود پیش ببریم. این تهیه‌کننده درباره انتخاب مجتبی راعی به عنوان کارگردان این سربال هم بیان می‌کند: شکل کار بدین گونه بود که آقای راعی قرار بود باتهییه‌کننده دیگری این کار را انجام بدهد. اما با توجه به اتفاقاتی که رخ داد و اتفاقاً تهیه‌کننده از دوستان ما هم است، درواقع آنها من را انتخاب کردند. البته آقای راعی در کارهای سینمایی و تلویزیونی که انجام داده، به کارش تسلط است و با علاقه کار می‌کند و وقت می‌گذارد و کارش را به خوبی بلد است. بنابراین چه بهتر که چنین فردی کارگردانی این سربال را برعهده داشته باشد.

وی همچنین در خصوص پشت سرگذاشتن اتفاق‌های مختلف در زمان ضبط سربال از جمله درگذشت زنده‌یاد کریم اکبری مبارکه عنوان می‌کند: من همیشه گفته‌ام همگی ما یکی از بیشترین افسوس‌هایی که در این کار خوردیم و خیلی ما را رنجاند، درگذشت آقای اکبری مبارکه

است. او پس از بازنشستگی، دکانی در بازار کرمان برای صحافی کتاب برپا می‌کند و تقریباً از آخرین نفرات در ایران است که صحافی را به‌صورت سنتی انجام می‌دهد، یعنی به‌جای استفاده از چرم‌های کارخانه‌ای با چرم‌های دستی کار می‌کند. اسلام‌پناه هم دوره چهره‌های ماندگاری مانند همایون صنعتی، ایرج افشار، استاد باستانی‌باریزی و... بوده که خاطرات شیرین او از همجواری با آنها در بخش‌هایی از مستند آورده شده است.

این فرهیخته، دارای کتاب و مقاله‌های متعددی است که یکی از شاخص‌ترین کتاب‌های او «کتیبه‌ها و سنگ‌نبشته‌های کرمان» نام دارد. او از دوران جوانی از تمام کتیبه‌ها و سنگ‌نوشته‌های کرمان عکس برداشته و به توصیه زنده‌یاد ایرج افشار آنها را در قالب کتابی تدوین و تشریح کرده است. فیلم مستند و اما نامبرده تولید شبکه مستند سبزی در زندگی و خدمات علمی فرهنگی محمدحسین اسلام‌پناه است.

در گفت‌وگوی «جام جم» با عوامل

تاریخ و پودتاریخ د

روایت قصه‌های بزرگ‌تری در تاریخ پیش می‌رود. به بهانه فراگرفتن سربال جشن سربرون در جدول پخش نوروزی، با عبدالرسول گلبن گفت‌وگو کردیم که از نویسندگان این سربال است. عبدالرسول گلبن یکی از نویسندگان سربال جشن سربرون در گفت‌وگو با جام جم در خصوص جزئیات قصه این سربال می‌گوید: این داستان ثمره تحقیق وزحمات طولانی مدت مجتبی راعی است. او بر خلاف بسیاری از نویسنده‌ها و کارگردان‌ها، چند سال در فارس زندگی کرد، تمام کتاب‌ها را خواند و با آدم‌های مهم مصاحبه کرد تا در نهایت یک خط داستانی نوشت. وقتی من و آقای براهیمی به گروه اضافه شدیم، داستان کلی وجود داشت. در گام دوم نقش آقای براهیمی فوق‌العاده انکار است چون او یکی از افراد خوش قریحه، باسواد و باتجربه در حوزه فیلمنامه‌نویسی است. من به عنوان نفر سوم در کنارشان بودم. در مجموع باید بگویم که روایت فصل اول سربال

جشن سربرون همزمان با اتفاق‌های مشروطه است. فصل‌های بعدی به مرور به قصه عشایر می‌رسد و اتفاق‌هایی را روایت می‌کند که سال ۱۳۴۲ برای عشایر افتاده است. یعنی شروع سربال تقریباً همزمان با قیام مشروطه‌خواهان و اتفاقاتی است که در جنوب کشور می‌افتد. وی در خصوص همراه‌کردن قصه با روایت خیالی عنوان می‌کند: به هر حال داستانی که بیان می‌شود عین تاریخ نیست. یعنی مبتنی بر تاریخ است و نویسندگان تلاش کرده‌اند با الهام از وقایع مسلم تاریخی و با تعهد به روح حاکم در آن زمان، قصه را روایت کنند. داستان اگرچه عین واقعیت نیست اما کاملاً واقعیت آن دوره را نشان می‌دهد. در نتیجه شاید اجزای این داستان در وقایع تاریخی پیدا نشود. اما کلیت قصه واقعی بوده چون محتمل هستند. یعنی این طور نیست که نویسندگان بر اساس تخیل لجام‌گسیخته و تفکرات ذهنی داستان را خلق کرده باشند.

روایت تاریخ در دل قصه‌ای عاشقانه

به گزارش جام جم، معمولاً مخاطب تلویزیون قصه‌گویی را دوست دارد. از طرفی داستان عاشقانه‌ای در سبتر تاریخی رخ داده که مخاطب با چنین روایتی هم ارتباط می‌گیرد. نجاریان درباره قصه عاشقانه و دیگر جذابیت‌های سربال برای مخاطب عنوان می‌کند: خوشبختانه روی فیلمنامه خیلی کار شده است. یعنی هم روی پژوهش و هم روی نگارش و دوستان زحمت بسیاری برای این کار کشیده‌اند. به همین خاطر امیدواریم توانسته باشیم داستان جذاب و پرمخاطبی را ارائه کنیم. همه امید ما این است که بیننده‌ها با این سربال ارتباط برقرار کنند و در این صورت است که خستگی این کار سخت از تن همه به در می‌رود. تمام تلاش گروه این بود که به مخاطب خیانت نکنیم، کم‌فروشی نکنیم و امیدواریم این را مخاطب با دیدن کار متوجه شود. وی همچنین درباره تعداد قسمت‌های سربال می‌افزاید: این سربال در ۴۵ قسمت طراحی شده بود. اما این اتفاق زمانی بود که قرار بود سربال به صورت هفتگی پخش شود. اما وقتی قرار شد سربال به صورت هر شبی پخش شود، سربال به ۵۸ قسمت تبدیل شد. همان‌طور هم که می‌دانید «جشن سربرون» قرار است در ایام نوروز و ماه رمضان روی آنتن برود. بنابراین امیدوارم کنار سفره‌های افطار که مهمان مردم هستیم، از ما و کارمان راضی باشند. این تهیه‌کننده در پایان هم درباره نام سربال می‌گوید: «جشن سربرون» یکی از رسمی‌ی است که در ایالات و عشایر وقتی فرش نفیسی بافته می‌شود و قرار است آن را از دار قالی جدا کنند، برگزار می‌شود که به آن جشن سربرون می‌گویند. ما در این سربال خواستیم که با نمایش دادن فرهنگ‌های مختلف عامه بیننده را با این نوع مراسم آشنا کنیم و در بین داستان این رسم چیده شده است که هنگام پخش خواهید دید.

سربیدن آمال مردم را روایت کردیم

جشن سربرون سربال تازه صداوسیماست که طبق خبرها در جدول پخش قرار گرفته است. این سربال قرار است رویانگر بخشی از تاریخ باشد تا در کنار یک قصه عاشقانه، حقایقی از تاریخ ایران در معرض تماشای مخاطب قرار گیرد. عبدالرسول گلبن، یکی از نویسندگان سربال تلویزیونی جشن سربرون است. با وجود تلاشی که برای نگارش فیلمنامه این سربال کرده، آن قدر فروتن است که مدام می‌گوید باید با نویسنده دیگر یعنی منصور براهیمی هم صحبت کنید و اسم من را آخر کار بیارید. بعد از توضیحات مفصلی که از جزئیات نگارش و قصه سربال می‌دهد، به تلاش‌ها و زحمات مجتبی راعی اشاره می‌کند که به گفته گلبن، برای رسیدن به یک خط مشخص در قصه، سال‌ها در شیراز زندگی و تلاش کرد منابع مختلف را زیر و رو کند. گلبن خودش از ساسابقه‌های این حوزه است که کارش را با روایت فتح آغاز کرده بود. او حالا در کنار تیم سربال جشن سربرون حضور دارد تا خط و ربط دقیق‌تری به موضوعات تاریخی قصه برزند. او در گفت‌وگو با جام جم به این مسأله تاکید می‌کند که قصه جشن سربرون در ابتدا یک ملودرام ساده است و بعد به سمت

سیما

دختر مغرور ایللیاتی

مریم موسویان یکی از نقش‌های اصلی سربال جشن سربرون را بازی می‌کند، او نقش دختری به نام جهان‌پسند را بازی کرده که به‌شدت اهل خانواده است و آنها را جانانه دوست دارد. در این میان پدرش برای او جایگاه ویژه‌ای دارد. جهان‌پسند، دختری قوی از عشایر است که اگر از اتفاقی

ترس داشته باشد، سعی می‌کند خودش آن را حل کند تا خانواده‌اش درگیر نشوند. از طرفی او مغرور است و درواقع غرور و قدرت دو ویژگی اصلی شخصیت جهان‌پسند است. او پیش از این در گفت‌وگویی درباره حضورش در این سربال بیان کرد: من ابتدا نمی‌دانستم برای این سربال و این نقش تعداد زیادی تست داده‌اند و بعد متوجه شدم که از بین آن تعداد، سعادت این را پیدا کردم که با یک گروه حرفه‌ای کار کنم.

نقش جهان‌پسند جدا از این منظر که دختر عشایر است و خصوصیات اخلاقی ویژه‌ای دارد، چالش‌هایی برای خود من هم داشت چراکه علاوه بر نزدیک‌کردن خودم به نقش لازم بود تا با شرایط جغرافیایی، گرما و سرما و حیوانات مختلف هم خودم را تطبیق دهم.

چهره

خانی برای تمام فصول

محمود پاک‌نیت، بازیگری که در چند سربال تاکنون نقش خان را به عهده داشته، از چهره‌های حاضر در این سربال است که یکی از نقش‌های اصلی را بازی می‌کند. گفته می‌شود وی نقش فتح... خان، از خان‌های جام‌طلب قصه را برعهده دارد که همگام با قوام‌الدوله مقابل مشروطه‌خواهان می‌ایستد. او سابقه

همکاری با راعی را دارد و فیلمنامه خوب و شناختش از کارگردان را از دلایل اصلی پیوستنش به این سربال عنوان می‌کند. این بازیگر درباره سیاه و سفید بودن نقش خود به جام جم می‌گوید: این نقش منفی است ولی نه آنچنان؛ جاهایی از قصه حتی ممکن است دلسوزی تماشاگر را به خود جلب کند.

فتح... خان دو پسر تحصیلکرده و فرنگ‌رفته دارد که یکی از آنها طرفدار مشروطه است. در واقع پدر هم از مشروطه بدش نمی‌آید اما به دلیل جاه‌طلبی و دنبال مقام بودن، مخالفت می‌کند. قوام که همه‌کاره فارس است، ابتدا ساز مخالف کوک می‌کند اما در آخر به‌خاطر سودی که با موافقت عایدش می‌شود به طرفداری از مشروطه برمی‌خیزد. وی می‌افزاید: این افراد شخصیت دوگانه‌ای دارند و همین جذاب است.

حفر چاه در جاده خاوران

«جشن سربرون» یک سربال پربازنگر و پرلوکیشن است که به خاطر بخش‌های مختلفی که دارد، نیازمند لوکیشن‌های بسیاری است. از این رو بخش کمپ انگلیسی‌ها و محل حفرچاه نفت را در اطراف جاده خاوران، پشت گورستان ارمنی‌ها در یک روستایی به اسم لپه‌زنک ضبط کرده‌اند. همچنین بخشی از کار در شهرک غزالی تصویربرداری شده است. بخش شهری، سکانس‌های کنسولگری انگلیس، خانه قوام، بیمارستان مرسلین و بازار شیراز را در این شهرک گرفته شده است. هرجایی نیاز به همسان‌سازی محیط با زمان قصه داشت یا به ساختمان‌هایی مثل قلعه، برج دیده‌بانی، کمپ انگلیسی‌ها و اتاق‌های داخلی و... احتیاج بود، مکان‌هایی را برای این سربال ساخته‌اند.

